

SZAKDOLGOZAT

Jánosi Noémi
Ménészgazda szak

Keszthely
2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Georgikon Campus

Ménészgazda Szak

Lovak idomítása, képzése, szabadidomítása

Belső konzulens: Dr. Bartos Ádám Sándor

Külső konzulens: Nincs

Készítette: Jánosi Noémi

BFBNDI

nappali tagozat

**Intézet/Tanszék: Élettani és Takarmányozástani Intézet, Takarmányozástani és
Takarmányozásélettani Tanszék**

Készthely

2024

Tartalom

1. Bevezetés.....	1
2. Irodalmi áttekintés.....	2
2.1 Kapcsolat teremtés, kommunikáció.....	2
2.2 Ezközők, tettek, technikák.....	5
2.2.1 Bizalom	5
2.2.2 Tanítás	6
2.2.3 Dicséret, jutalmazás.....	8
2.3 Legendák és módszereik	9
2.3.1 Monty Roberts.....	9
2.3.2 Jean-Francois Pignon.....	11
2.3.3 Pat Parelli	13
3. Anyag és módszertan	19
4. Eredmények.....	19
5. Összegzés	24
6. Irodalmijegyzék.....	25
6.1 Könyvek:	25
6.2 Internetes források:.....	25
6.3 Interjúk:	26
7. Képjegyzék.....	30

1. Bevezetés

Mint minden kislány, aki imádja a lovakat, én is arra vágytam, hogy egy zabolátlan lóval szabadon vágtazzam a füves pusztákon. Hogy én legyek Kispatak, aki a betörhetetlen Szilajt megüli, mint barátja.

Én nem a szabadidomításban kezdtem el lovagolni, de sose volt szívem bele rúgni a lovak oldalába vagy éppen nagyon meghúzni a hevedert. Később azonban bele simultam a lovas emberek minden napjaiba. Míg régi lovardámba meg nem érkezett egy új szemlélet szele, azonnal ráharaptam a dologra. Ez az akadémista módszer volt. Mai napig imádok földről dolgozni a lovakkal, játszani velük. Még nem vagyok túlságosan jártas ebben a szemléletben, de igyekszem nem megragadni és kipróbálni a szabadidomítást is. Céлом, hogy majdani lovamnak a legjobbat tudjam adni és megtaláljam a magam útját a kiképzésben. Ezért is esett választásom erre a dolgozat témára. Reményeim szerint olyan dolgokat tudok meg melyek célomban előrébb visznek.

Dolgozatomban a főszerep a szabadidomításé, emellett olvashatnak más módszerekről, nagy lovas mesterekről, hazai büszkeségeinkről és személyes tapasztalataimról. Utóbbiból kevés szerepel, mert még nem tapasztaltam annyit. Emellett érdekelték a szemléletek közötti hasonlóságok és különbségek. Mély szakadékok választják-e el egymástól Monty-t és Parelli-t, vagy csak egy kicsi árok, melyet át lehetne hidalni? Hogy hazánkban szorgoskodó lovas emberek kiknek a módszereik alapján dolgoznak, és véleményük hasonló-e, vagy teljesmértékben elkülönülnek egymástól.

Fontosnak tartottam bemutatni a szabadidomítást, mert sokan nem hallottak róla, vagy épp nem tudják hogyan álljanak neki. Ezen dolgozatommal alapot kívántam nyújtani a tanulni vágyó embereknek, bele értve magamat, így nevezhetném öncélú kutatásnak is az írásomat.

Bevezetésemet Kappel Editet idézve zárnám, azzal a céllal, hogy meadja a kezdő löketet az olvasáshoz.

„A mai társadalomban a ló szerepe alapvetően megváltozott, az ember eltávolodott a természettől, ezért a képzést nagyon is szükségzerű a nulladik szinten kezdeni, ami a ló természetrajzából indul ki, segít a viselkedésének helyes értelmezésében, és egy közös nyelvet

kialakításában. Ezt a közös nyelvet azonban nem a lovunknak kell megtanulnia, nekünk kell elsajátítani, agyunkat a logikájára megtanítani, és testünket kontrolálni, hogy ki is tudjuk fejezni magunkat, érthetőek legyünk lovunk számára.” (Kappel Edit)

2. Irodalmi áttekintés

Bizalom, együttműködés és szeretet. A három legfontosabb dolog a szabadidomításban, melynek szerepe, hogy lovunkkal egy harmonikus kapcsolat alakuljon ki. A módszer maga a természetes vagy erőszakmentes lóképzés, melynek egyik válfaja a szabadidomítás. Ez nem tekinthető egy konkrét technikának, csupán egy szelíd, barátságos és ami a legfontosabb, hogy ló középpontú bánásmód. A kiképzés részei a show-szerű, extra elemek is, viszont ezzel egyidőben a kardinális kiképzési skála és ember-ló közötti bizalmi kapocs meg van, mi több pontosodik, tökéletesedik.

(Internet 1)

(Internet 2)

(Internet 3)

2.1 Kapcsolat teremtés, kommunikáció

„A lovak is beszélnek... csak oda kell figyelni rájuk!” (Monty Roberts)

A lovakról mára már köztudottá vált, hogy társaikkal testbeszéddel kommunikálnak. A szabadidomítás alapja, hogy a lovak egyedi nyelvét, a testbeszédet kiismerjük és alkalmazzuk. Ezeket a jelzéseket használva tanulunk meg kommunikálni és együttműködni a lovakkal. Figyelünk lovunk egészségére és lelki egyensúlyára egyaránt. Képzésükben semmit sem siettetünk, mert hozzájuk, szellemi és fizikai adottságaikhoz igazodunk, szemelőt tartva természetes viselkedésformájukat.

(Internet 1)

(Internet 3)

A lovak nem szeretik a tehetetlenkedést, aki nem ismeri a lovak nyelvét, komoly veszélybe sodorja magát. Fogalmazta meg Jo Bird: Természetes lótartás című könyvében.

Lovunkkal úgy legyünk egy csapat, hogy ne kényszerítsük őt a közös munkára velünk. Hagyni kell dönteni, hogy csatlakozik-e hozzánk.

(Internet 1)

(Monty Roberts: Lovak és emberek)

„Ha egy ló el akar távolodni, akkor ne kis távolságra küldd el, hanem messzire!” (Monty Roberts)

A ló másként érzékeli a világot, másképp gondolkodik, mint mi emberek. Ha foglalkozni szeretnénk vele, magabiztosabbnak kell lennünk, és elsajátítanunk az ő aspektusát. Képesnek kell lennünk arra, hogy megérezzük egymás igényeit, motivációit. Meg kell tanulni hogyan érzékel minket, embereket, az érzelmeinket és gondolatainkat. Erre a legjobb módszer kimenni közéjük a legelőre és megfigyelni miket csinálnak, hogyan élnek. Annyi mindent meg lehet tanulni, ha megfigyeljük a viselkedésüket.

(Jo Bird: A természetes lótarás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot?)

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

(Internet 4)

„A megfigyelés nem kerül semmibe, és minden bizonnyal ez az egyik legjobb alap a lovasok számára.” (Jean-Francois Pignon)

Egyik legfontosabb elem, hogy megértsük a túlélési stratégiájukat. A ló összes reakciója az életben maradását szolgálja, hiszen egy préda állatról beszélünk. Így az emberétől nagyban eltérő értékrenddel rendelkezik. Számára a biztonság a legfontosabb, majd a kényelem, ha ezek teljesülnek jön a játék és utoljára az élelem. Ha egy ló nem érzi magát biztonságban, fél akkor sosem attól tart, hogy megsebesül, hanem attól, hogy meghal. Így könnyebb lehet megértenünk, hogy minden elől, amit ilyesztőnek vagy veszélyesnek tart menekülni akar.

(Jo Bird: A természetes lótarás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot?)

(Monty Roberts: Lovak és emberek)

Azt is meg kell érteni, hogy a lelke mélyén minden háziasított vagy szelíd ló vad, és minden vad ló valójában szelíd, ezt a gondolatot Jo Bird nagyon jól kifejti könyvében. Ebből

következik a következő koncepció, hogy nem parancsolhatjuk meg egy lónak, hogy a gazdáját szeresse. Éppen úgy, ahogy egy szabad lelkű művészt sem kötelezhetünk arra, hogy reggeltől estig üljön egy irodában. Természetesen megtehetnénk, de lelkiileg sérülne és valószínűleg önként nem is teljesítené kérésünk így rá kényszerülnénk zsarnok módszerek alkalmazására. Azt is tegyük hozzá, hogy művészünk így biztosan nem nyújtaná a legjobb formáját, hisz mennyivel jobban teljesítünk mi magunk is, mikor olyat csinálunk, amire nem kényszerítünk és még szeretjük is. Így van ez a lovainkkal is. Meg kell győzni, hogy barátunk, vezetőnek a ménes részének tarthat minket még, ha mások is vagyunk. Tudtára kell adni, hogy segíteni akarunk.

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

„A ló kiképzésében nélkülözhetetlen a ló akarata.” (Charles-Hubert Raabe)

„A ló szabad akaratból történő együttműködése több célt eredményez, mint a kényszerítő eszközök használata.” (Salomon de la Broue)

Másik legfontosabb dolog, amit meg kell érteni, hogy ami nekünk embereknek fontos az nem biztos, hogy a lónak is az. Ez az állítás nagyon sok mindenre igaz elsősorban én a tartásra gondolok. Sok elszigetelten, bezárva tartott lónál figyelhető meg mentális és érzelmi probléma. Egy érzelmileg és mentálisan is károsult lóval nem lesz egyszerű a munka sem pedig örömteli, és ez igaz lehet mind a két oldalról. Ló tulajdonosként és lovasként is felelősek vagyunk az állat fizikai, mentális és érzelmi egészségéért is. Itt kell megjegyezni, ha tehetjük tartsuk legelőn, társakkal, és ne féltsük attól, hogy koszos lesz a lovunk. Helyezzük háttérbe az egonkat.

Ha azt akarjuk, hogy nekünk és lovunknak is öröm legyen a közös munka, akkor nem szabad megfélemedkezünk arról, hogy lehet rossz napja a lónak is. A jó kapcsolat feltételei a szeretet, a kölcsönös tisztelet, odafigyelés, megbecsülés, valamint a játék és a feladatok ötvözése. A lovak pontosan tudják, hogyan működjenek velünk együtt úgy, hogy jól érezzük magunkat.

(Jo Bird: A természetes lótartás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot?)

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

2.2 Ezközők, tettek, technikák

Elérhetővé kell válnunk a lovunk számára, mert ő nem tartozik semmivel se nekünk. Philippe Karl gondolataiból kiindulva próbáljunk meg úgy viselkedni lovunkkal a munkafolyamatban, ahogyan a lovak egymással a legelőn.

Elsődleges segítség a testbeszéd és a gondolataink, hogy lássuk magunkban, tudjuk, mit kérünk lovunktól. Ez azért is fontos, hogy ne zavarjuk össze a lovat. Lovunk egy határozottabb pillantásunkra is képes reagálni.

(Jo Bird: A természetes lótarás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot?)

Egy pszichológiai tankönyven így ír Don Lavender a fentebb említettekről: a ló, lovasa lelkiállapotára nagyon érzékenyen képes reagálni. Szinte tükröt tart neki. A vele foglalkozó ember legapróbb mozdulataira, rezdüléseire, hangulatára, kiegyensúlyozottságára, összeszedettségisintjére vagy belső feszültségére őszintén és azonnal reagál. Ezért fontos egy, Michael Peace és Lesley Baley által köztestérnek nevezett állapotban mozogni, ez azt jelenti, hogy ne legyünk egyik nap ilyenek és másik nap olyanok. Próbáljunk meg negatív érzéseinktől is megszabadulni, ha lovunkkal foglalkozunk.

Másodlagos segítség a pálca, ami a kéz meghosszabbítását szolgálja, valamint megerősíti a jelzéseinket. Természetesen a pálcával is tudni kell bánni, nem hadonászhatunk meg csapkodhatunk össze vissza. Vannak olyan feladatok, amiket a pálca révén lehet csak közölni a lóval.

(Internet 1)

(Internet 5)

2.2.1 Bizalom

A fentiekben már esett szó a bizalom fontosságáról, nézzük meg, hogyan lehet ezt megkapni. A lovak nyelvén című könyv a következőt tanácsolja. Hozzuk olyan helyzetbe lovunkat, hogy csak helyesen cselekedhessen. Ezt Monty Roberts is alátámasztja „*Tedd könnyűvé számára, hogy helyesen cselekedjen, és nehezítsd meg a helytelen tetteket!*”. A lónak nem kell aggódnia a hibák miatt, nyugodtan találgathat.

2.2.2 Tanítás

A tanítás legfontosabb eleme, hogy a lovunk nyugodt és laza legyen, hiszen így könnyebb számunkra és számára is a tanulás. Mert a nyugodt ló biztonságban érzi magát, vagyis az értékrendjének legfontosabb pontja teljesül, így képes másra koncentrálni.

Laza legyen, de az érdeklődését ne veszítse el, mert ha túlságosan nyugodt a ló az nem jó, mert elkényelmesedik és nem fog ránk figyelni. Alvó lóval nem lehet dolgozni. Ha ilyen lovunk van meg kell tanulnunk felizgatni, ilyenkor gyorsíthatunk a ritmuson vagy beiktathatunk nehezebb feladatokat.

(Jo Bird: A természetes lótarás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot?)

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

Sárvári Evelin ezzel kapcsolatban így fogalmazott: *„Adok a lónak egy energia hullámot, egy energia löketet, amit én azonnal el is engedek, de neki tovább kell tudni vinni és megtartani mindaddig, amíg egy következő feladatot nem kérek, ha nem veszi a lapot újra feldobom neki a labdát.”*

Persze létezik a másik eset is a gyorsan tanuló, mozgékonyabb, izgágább lovak őket a nehezebb, komolyabb szellemi erőfeszítést igénylő feladatokkal érdemes megpróbálni ellazítani, megnyugtatni.

Philippe Karl így ír könyvében az idomításról: *„A ló tulajdonképpen mindent megért, amit érthetővé tud tenni számára a lovasa. Egyedül a lovas tehet arról, hogy olyan intelligenciát sajátítson el, amellyel érvényesülni tud lovánál.”*

Mind két félnek el kell köteleznie magát és meg kell dolgoznia a sikerért, hiszen ló és lovasa együtt léteznek fogalmazza meg A lovak nyelvén című könyv.

Kiképzési folyamatuk lehet, hogy lassabb, de gyorsan megértik, ha valami nem tetszik vagy éppen tetszik nekünk. Itt lép érvénybe a következetesség, hogy mindig ugyanúgy reagáljunk hibáikra. Vegyünk egy példát, mondjuk a tisztelet és figyelem kérését. Amikor azt kérem a lótól, hogy lépjen felém vagy járjon körülöttem és ő belép a személyes terembe, akkor azonnal szólok neki. Tőlem el oldalra léptetem vagy hátra lépést kérek, ez a feladattól függ,

valamint, hogy ő honnan lépett be a terembe. Ezzel tudtára adom, hogy itt vagyok, fontos vagyok, figyelek és ellenőrzöm a mozdulataid.

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

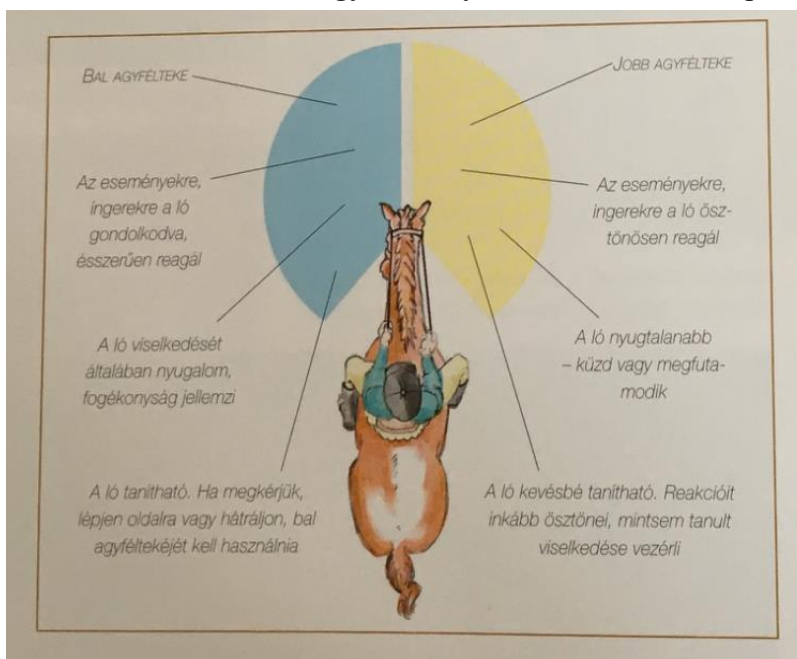
Az időzítés döntő fontossággal bír az eredmény szempontjából. Figyelnünk kell lovunkra és reakcióira nyomban válaszolni, másodpercről-másodpercre kell léteznünk és dolgoznunk. Egy edzés alkalmával ne a célon legyen a hangsúly, persze legyen tervünk, de az reális legyen és annak is örüljünk, ha lovunk nem feltétlenül tökéletesen, de a helyes irányba mozdul. Élvezzük a közös munkát és a számunkra aprónak tűnő, viszont számára nagy fejlődéseit. Nem a mennyiség, hanem a minőség a fontos tartja a mondás és ez igaz a lovakkal való munkára, a velük töltött időre. Ne szabjunk időkeretet a tanításnak, egy ló is el tud fáradni, ezért érdemes befejezni mielőtt ez megtörténik.

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

(Jo Bird: A természetes lótarás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot?)

„Ha valaki tanulni akar, hagyd békén! Ha a tanulás folyamata nullától tízig terjed, akkor a nullától egyig tartó szakasz a legfontosabb.” (Monty Roberts)

Milyen igaz az alapozás döntő fontosságú, ha nincs nem építhetünk házat, vagy összedől mert nem volt elég alapos. Sárvári Evelin említette, hogy volt olyan lova, akivel hónapokig csak előre hátra dülöngélt és néha egyet lépett előre, mert a ló ezt igényelte, csak miután megértette a feladatot haladt vele tovább. Onnan tudjuk lovunk megértette a feladatot, hogy nyugodt marad, amikor teljesítette, ha végrehajtotta, de izgatott marad, akkor még nem érti. Erre magyarázatként szolgálhat Pat Parelli elmélete, miszerint a ló egy

1. ábra Pat Parelli jobb agyfélteke-balagyfélteke elmélete

adott helyzetben, legyen az feladat kétféle módon reagálhat – egy bal agyféltekei reakcióival, ami az észszerű és átgondolt tettet jelenti, vagy egy jobb agyféltekeivel, mely az intuitív választ képviseli. Ha ezeket szem előtt tartva haladunk lovunk idomításában biztosak lehetünk abban, hogy alaposan dolgoztunk.

2.2.3 Dicséret, jutalmazás

„A ló legkisebb beleegyezését is teljes elengedettségként kell dicsérni, hiszen a beleegyezés egyenesen az elengedettséghez vezet” (Alexandre Guérin)

A lovaknak legtöbb esetben elég egy őszinte simogatás, hogy tudassuk velük ügyesek voltak. Az is fontos, hogy mosolyogjunk és hanggal is dicsérhetjük. A lovak a szavainkban, tetteinkbe lévő energiát érzékelik, ha ez pozitív akkor, tudják jól dolgoztak.

(Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén)

Munka közben az elengedéssel, engedéssel jó dicsérni a lovat, mert a ló az engedésből tanul. Fontos, hogy azonnal engedni kell, ha helyesen cselekedett. Engedni, de mit? Magunkat.

Teljes testi és lelki nyugalmat kell felvennünk abban a bizonyos csendpontban. Az a hely, ahova engedni akarjuk a lovat az a csendpont, a béke szigete. Arra kell törekednünk, hogy lovunk ezt megértse és mindig ebben a csendpontban

2. ábra Dicséret

mozogjon a munka alatt. Fogalmazta meg Sárvári Evelin egyik foglalkozásán.

A jutalom falat elég kényes téma a lovas emberek körében, de működhethet csak vigyázni kell vele, sok lovas nem szereti, mert előfordulhat, hogy a ló agresszívvá, követelőzővé válik, ezért inkább csak ritkán használjuk.

2.3 Legendák és módszereik

2.3.1 Monty Roberts

Nincs olyan lovas ember a világon, aki ne ismerné Monty Roberts nevét és munkáját a lovakkal. Sok könyvet írt és filmet is készítettek róla, hogy szemlélete minél több emberhez jusson el. Módszerének egyik alapelve, hogy erőszak és fájdalom

3. ábra Monty Roberts

mentes. Monty „Az igazi suttogó” című könyvében írta le, hogy az ostort egyáltalán nem tűri meg a lovak közelében. Ebben a könyvében részletesen beszámol életéről és arról, hogyan alakította ki szemléletét. Csecsemő kora óta lóháton volt, ösztönösen jól lovagolt, apja 4 évesen versenyre vitte, amit meg is nyert. Apja igazi cowboy volt, aki a régi „jól bevált” betörési módszert alkalmazta. Monty bár tőle tanult mégis képes volt meglátni a rosszat és újat alkotni, hitt abban, hogy lehet ezt másként is csinálni. Rengeteg lovon ült már gyerekkorában apja egyik pénz szerzési taktikája révén: A lóvásáron olcsón megvásárolta azt a lovat, ami az embereknek nem kellett, mert problémás volt. Tíz percig futtatta megmondta mi a baja, utasítást adott fiának mit csináljon vele és három óra múlva eladta a lovat háromszoros áron. Mert Monty lovagolni tudta meg a hasa alatt is át bújta a porondon.

A fent említettek miatt rengeteg problémás lóval volt dolga, bár apja megmondta mit tegyen a lóval ő azonban mindig igyekezett saját véleményét alkotni, mi is lehet a ló baja. Meg is fogalmazta művében, hogy ezek a tapasztalatai tették képessé arra, hogy pontosan és gyorsan felismerje a nehéz esetű lovakat. Olvasás közben meg ragadta figyelmemet ezen kifejezése: belső fül. Monty kialakította magában ezt a belső fület, nem hitt a lóval kapcsolatban álló embernek érezte, hogy a lovak mondani akarnak valamit.

(Monty Roberts: Az igazi suttogó)

„A jó tréner meghallja, mit mond neki a ló. A nagy tréner azt is meghallja, amit csak suttog.”
(Monty Roberts)

Annak ellenére, hogy apja nem ismerte el munkáját, sőt ellenezte és ördögtől valónak tartotta, Monty kitartott szemlélete mellett.

Mit is alkotott meg? „A lovak és emberek” című könyvében így ír a csatlakozás filozófiájáról. Egy a partneri viszony megteremtésére alkalmas, erőszak és kényszer mentes kommunikációs kiképzési forma melyben a lónak mindig van döntése, hogy akar-e velünk együtt működni vagy sem. A kommunikáció a lovakkal azon alapszik, hogy menekülő, préda állatról beszélünk. Lépésről lépésre, megértve azon ösztönös reakciójukat, hogy mindentől el akarnak menekülni, amit veszélyesnek gondolnak. Ösztöneiket ismerve tiszteletet kér és ajánl, ezután a ló dönt csatlakozik-e. Fontos megemlíteni, hogy a kiképzés alatt végig tudatában kell lennünk annak, hogy vállaljuk a felelősséget a tetteinkért. Első lépése Montynak, hogy elküldi a lovat, bízta is a távolodásra, ezzel tudtára adja a lónak bármit tehet, de vállalja a felelősséget és tettei következményeit. Épp úgy ahogy a tréner is vállalja cselekedeteinek a következményeit. Monty rájött, hogy meg kell értetni a lóval, hogy bízhat bennünk, eközben ki is kell érdemelnünk lovunk bizalmát. Olyan módszert keresett és alkotott meg, amellyel tudathatja a lóval, hogy a nyereg és szerszám elfogadása ésszerű.

Csodálatos milyen hatalmassá nőtte ki magát ezen filozófiája, mert nem csak ló-ember, hanem ember-ember kapcsolatra is igaz. Könyvét (Az igazi suttogót) nem csak lovasok, lóval foglalkozó emberek olvasták, olyanok is fellapozták, akiknek semmi közük a lovakhoz. És felismerték a hasonlóságot a lovakkal való kapcsolat és az emberi kapcsolatok között.

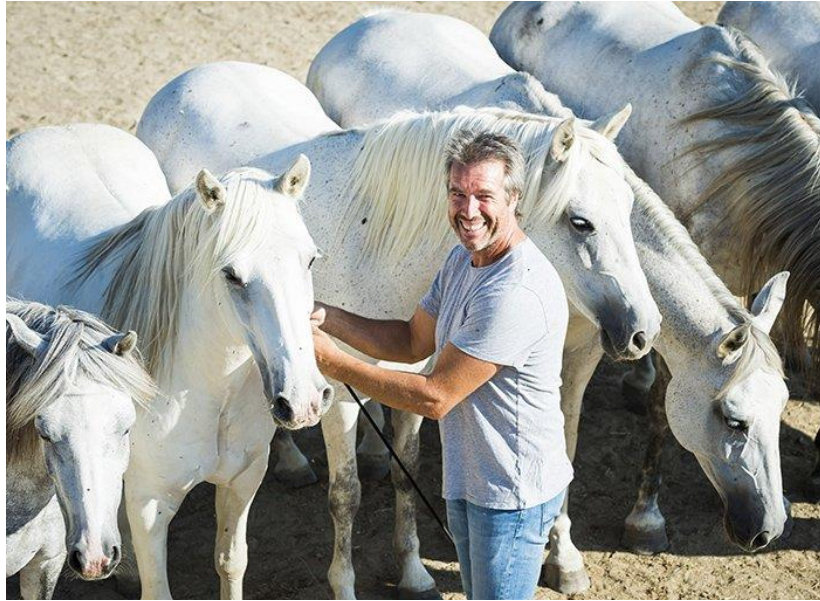
(Monty Roberts: Lovak és emberek)

(Monty Roberts: Az igazi suttogó)

„A lónak fontos üzenete van az emberiség számára.” (Monty Roberts)

2.3.2 Jean-Francois Pignon

A szabadidomítás egyik jeles alakja. Talán kevesebb ember számára ismert, mit Monty Roberts, de azok, akik a lovas világban, azon belül is a természetes lókiképzésben vagy épp a szabadidomításban

4. ábra Jean-Francois Pignon

jártasok, nos az ő figyelmüket nem kerülheti el Jean-Francois Pignon és munkássága.

11 évesen kapta meg első saját lovát Gazellet, aki kétéves volt, mikor belovagolta Jean-Francois. Türelmes társa volt az akkor még tapasztalatlan fiúcskának. Egyik fivére, Frederic osztozott vele a lovak szeretetében. Idősebb korukban bemutatókat készítettek melyben helyet kaptak az akrobatikus elemek, valamint a római stílus és a szabadidomítás is. 1991-ben Avignonban mutatott be egy egyedül álló számot, melyben mindent teljesen szabadon csinált lovaival. Karrierje ezen sikere után indul el, rengeteget turnézott, sok országban járt, köztük Magyarországon is. Jean-Francois minden tanítója állat volt, nem tulajdonítja embernek azt, amit tanult.

Pignon és más szabadidomítók szerint is a testbeszéd döntő fontossággal bír, szinte félelmetes mennyire finom rezdüléseket, mozdulatokat képes letükrözni, megérteni a ló.

(Internet 4)

(Internet 6)

„A testbeszéd a ló nyelve. Miért, ha Angliába megyek, beszélnem kell angolul, ha a lovakhoz megyek, akkor beszélnem kell a lóval” (Jean-Francois Pignon)

Jean-Francois legszívesebben érintetlen, embert nem ismerő lovakkal dolgozott, hogy a lehető legkifinomultabban tudja alkalmazni és fejleszteni eddigi tudását. Számára nagyon fontos az a tény, hogy a lovak hierarchiában gondolkodnak, mindig az az első, ha ismeretlen fajtársaikkal találkoznak. A fentiekben már idéztem Jean-Francois-t, miszerint a lovak

megfigyelése a legelőn vagy éppen a vadonban rettentően sokat számít. Ha jól figyelünk ezt azonnal kiszűrjük.

Hogyan kezd az ismerkedést, kapcsolat teremtést a lovakkal? A találkozáskor pozíciója a ló felett van, persze el kell mondania, hogy nem veszélyes, hisz csak úgy tudja majd megérinteni. Pignon nagyon jól megfogalmazta a következő idézetben azt az állapotot, amire törekedni kell egy ember-ló kapcsolatban.

(Internet 4)

„Lehetsz a lónak barátságos főnöke, nem pedig kegyetlen. Pontosan aló felett kell állnod, nem pedig mellette, mert a ló azt gondolja akkor: „Ó én lehetek az első számú és tolhatlak.” Ha hagyod, hogy a ló löködjön, az nem tesz jót a lónak, ha kontrolálni akarod a stresszét, neked kell a főnöknek lenni.” (Jean-Francois Pignon)

Négy alapvető követelményt fogalmaz meg egy kiképzővel szemben: nyugalom (nem keverendő a lágysággal), helyénvalóság, szilárdság, mely a helyénvalóság és nyugalom nélkül brutálissá, kegyetlenné válik és a szeretet.

(Internet 4)

„Azt akarom, hogy az emberek megértsék, a lovak nem emberek.” (Jean-Francois Pignon)

2.3.3 Pat Parelli

Parelli hasonlóan első a maga nemében. Tőle ered a „természetes lovaglás” kifejezés. Elsődleges küldetéseként tűzte ki egy új lovas nemzedék megalkotását. Programja világhírű lett, rengeteg lovast képzett ki. Pat számára mit jelent a lovaglás fogalma, egy vele készített interjúban, így nyilatkozott:

„Perspektíva és a biztonságos készségek progresszív készlete a ló és az ember számára, hogy partnerekké váljanak” (Pat Parelli)

5. ábra Pat Parelli

Mit is jelent a természetes lovaglás, a lópszichológia megértését. Fejlesztése erősíti a bizalmat és a lovak megértését. Parelli megalakított egy mozgalmat, hogy segítsen megtalálni az embereknek a szükséges erőforrásokat, akárki is legyen az a személy, és egyesítse az azonos gondolkodású lovasokat. Ennek fontos része az, hogy a lovasok ki ismerjék lovukat. Mint azt tudjuk és rengetegszer említjük is nincs két egyforma ember és ez, így igaz a lovakra is. Egy ló négy dologgal rendelkezik: tanult viselkedés, vele született jellemzők, környezeti tényezők, szellem. Illetve extrovertált vagy introvertált. Ha ezeket jól azonosítjuk be, akkor könnyen elkészíthető a megfelelő edzési és kiképzési stratégia. Egy extrovertált ló mozgékony, menni akar, míg egy introvertált ló az érzelmeit és az agyát, elméjét használja inkább. A Pat által jobb agyú lovaknak nevezett egyedek megkövetelik, hogy küzdj a bizalmukért, bízz önmagadba és a vezetésedbe; míg a bal agyú lovaknak hívott egyedek hamarabb megkérdőjelezzik a vezetésedet és a tekintélyedet.

(Internet 7)

Parelli a következő sorrendet állította fel egy ló kiképzésénél. Első meg kell tanítani a lónak, hogy elkapjon. Második, hogy az alapok nélkül ne szálljunk fel a lóra. Harmadik, használjuk az energiát az elinduláshoz, aztán a lábainkat, de ne ritmussal. Negyedik, ne húzzuk

le a megállásnál, lazítsunk és emeljük. Fordulásnál először a medencénket fordítsuk el, aztán a lábunkat, majd a gyeplőt. Végül pedig könnyű kezünk legyen, erős lábaink és akaraterőnk.

(Internet 7)

Parellivel kapcsolatban még nem írtam a hét játékról. Ezeknek a játékoknak a fő célja a bizalom kiépítése. Képesek vagyunk lovunk természetét megváltoztatni a hét játékkal. Tulajdonképpen egy alap melyet, ha a ló már tud elkezdhetünk vele nyeregből dolgozni. A ló hátáról először kötőfékkal, majd nyakmadzaggal és végül szabadon tudunk dolgozni. Csak ezek után rakjunk rá kantárt, mellyel az idomítás legnehezebb szintjeit is képesek leszünk elérni.

(Internet 8)

2.3.3.1 Részletesebben a hét játékról

2.3.3.1.1. játék: Barátkozós

Mint már sokszor említettem mindennek az alapja a bizalom. A játék során megtudhatjuk lovunk mennyire bízik meg bennünk. Hogyan is nézhet ez ki a valóságban? Meg kell tudnunk érinteni lovunkat barátságos módon bárhol a testén, ha valahol nem hagyja megérinteni magát az mutatja, hogy még nem nyertük el teljesen a bizalmát. Ekkor a következőket kell tennünk, erőszak nélkül azon a részen simogassuk tovább, ahol megengedte. Bizalmát a vezetőszár hátra dobálásával, nyereg alátéttel vagy épp zacskóval való simogatással növelhetjük. Ezzel kapcsolatban rendkívül fontos, hogy a ló nem lehet kikötve és a vezetőszár laza legyen kezünkben. A játék során mosolyogjunk, maradjunk nyugodtak, fontos a ritmusosság is, tartsuk észben a közeledés és visszavonulás politikáját. Játék célja tehát a bizalom kialakítása, illetve a deszenzibiláltság állapotának elérése.

Deszenzibiláltság: olyan állapot, amikor a ló nyugodtan tűri, hogy az ostorral, a kötéllel vagy bármivel simogassuk és akár ezeket rá is dobjuk.

2.3.3.1.2. játék: Sündisznós

Játék célja a nyomásra való engedés megtanítása, hogy később a csizmára, kantárra, illetve zablára ne rádöljön vagy bele feszüljön, hanem engedjen. Tehát a ló

kap egy nyomást, ennek fokozatosnak kell lennie nyugodtan kezdődik majd egyre erőteljesebb lesz, addig míg a ló nem reagál. – Mindig adjuk meg az esélyt, hogy lovunk a legapróbb, legérzékenyebb nyomásra reagálhasson. Hisz ez a fejlődés jele, ha követjük a fokozatosságot megfigyelhetjük, milyen gyorsan halad a feladatok megértésével. – Mikor lovunk elmozdult, engedett abban a pillanatban mi magunk is engedünk, elveszük a nyomást. Dolgozatomban már szintén említettem, a ló az engedésből tanul ennél a feladatnál, játéknál ezt jól láthatjuk. Legkisebb reakcióját is meg kell jutalmaznunk, akár egy mosollyal vagy simogatással. A játékot a lovunk különböző testrészein kell játszani, ilyen az orr, vállak, far és minden, amit meg tudunk érinteni. Amire ennél a játéknál figyelniünk kell az a nyugodt nyomás, a koncentráló tekintet és a fokozatosság.

2.3.3.1.3. játék: Hajtós

Nem sokban különbözik az előző feladattól. A lényege, hogy lovunkhoz nem érünk hozzá, hanem közvetett jelzésre, nyomásra kell engednie. Először közről gyakoroljuk majd, ha már tudja lovunk távolabbra küldhetjük. Ahogy haladunk egyre távolabbról fogunk tudni dolgozni lovunkkal. A jelzéseink erősségének fokozatosságára itt is figyelniünk kell. Négy fázist különböztethetünk meg első kicsi jelzés az ujjunkkal, második finom ütögetés ujjbegyünkkel a lovunkon megegyező ütemben és erősséggel, harmadik hasonlóan az előző jelhez csak kicsivel erősebben, negyedik nyitott tenyérrel paskolás ritmust itt is tatani. Ha a legkisebb engedést észleljük azonnal engedjünk. Mint az előző játékot is ezt is gyakoroljuk különböző testrészein.

Ez az első három játék az alap, az abc, ha ezt biztosan tudja lovunk, illetve mi, akkor léphetünk tovább a következő játékokra.

2.3.3.1.4. játék: A Yo-Yo

A játék a következő lovunkat egyenes vonalon, tőlünk elfelé, tehát hátrafelé léptetjük és vezetőszárat használva visszahozzuk magunkhoz úgy, hogy nem mozdulunk el. A feladat lényege, hogy előre, valamint hátra egyformán könnyedén

haladjon. Fázisokat itt is alkalmazzuk. Hogyan is néz ki ebben a formában? Legelőször mutató ujjunkat jobbra-balra mozgatjuk és próbáljuk hátra léptetni ezzel együtt szűrős tekintettel nézzük. A második fázis, hogy csuklónkat mozgatjuk, ez az impulzus már hasson ki a vezetőszárra. Harmadik fokozatban hajlítsuk be karunkat és jobbra-balra mozgassuk. Végző fázisban karunk egyenes és a vezető szárat mozgassuk kezünk egész hosszával. Ismét megjegyezném, hogy ha lovunk már az első fázisra reagál, akkor nem kell használnunk a többit. Újra elismétlem azt is, hogy a legkisebb engedésére, a legkisebb jelre, ami azt mutatja, lovunk hátra fele indul azonnal vegyük el a nyomást. Hiszen ez a jel a számára, hogy ő valamit jól csinált. Mindenképpen ügyeljünk arra, hogy lovunk mind a két szemével ránk figyeljen, mert ha nem koncentrálnak, nem minket néz akkor ferde lesz a hátra lépés. A részletekre nagyon kell figyelnünk, hogy mielőtt elferdülhetne a lovunk már azelőtt kiigazítsuk. Fontos, ezt a játékot lassan és síkterületen kell játszani, ha megy akkor lejtőn lefelé és felfelé is gyakorolhatjuk, illetve nagyobb sebességgel is elküldhetjük, visszahívhatjuk. Ha már ez is megy akkor rudakat is bele tehetünk. Mire is jó ez a feladat arra, hogy lovunk megtanulja a távolságtartást, segít kifejleszteni az öntartást, a lebegési fázist, a megállást és mind emellett lovunk megtanul hozzánk jönni.

2.3.3.1.5. játék: A kör

Ennél a játéknál fontos azt tisztázni az elején, hogy nem az ész nélküli céltalan futószárazásról van szó. Ez a feladat fizikálisan, lelkiileg és érzelmileg egyaránt fejleszti a lovat, ráadásul nem untatja a szimpla futószárazással ellentétben. Lovunk megtanulja, hogyan maradjon kapcsolatban velünk miközben a szár feszes és az iramot mi határozzuk meg. A játék három részből áll: kiküldés, engedés, visszahívás. Ezt úgy kell tudnunk csinálni, hogy egyhelyben maradunk. Kiküldésnél lovunk orrát vezetjük abba az irányba amerre küldeni akarjuk, ha nem megy ki, akkor a kötél végét emeljük fel és pörgessük meg a nyaka felé. Mikor körülöttünk már ügyesen megy, a szárat a hátunk mögött vegyük át egyik kezünkből a másikba, míg ő elhalad mögöttünk. Hogy nem fordulunk utána bizalmunkat tanúsítjuk felé, felelősséget helyezünk rá, mert meg kell tudnia tartani az iramot és a jármódot. Ez lesz az engedés fázis. Egykézre kettő, de maximum négy kört tegyen meg lovunk, különben a feladat unalmassá válik számára és érteni sem fogja pontosan mit is szeretnénk tőle. Ha nem halad körülöttünk

folyamatosan és mindig hajtani kell akkor sajnos lovunk nyeri a játékot. A ló ember kapcsolat erről szól, bízni kell lovunkban, hogy helyesen fogja véghez vinni a feladatot. Ha megáll forduljunk vele, koncentráltan tekintsünk rá, vezessük ki az orrát és indítsuk el a körözést újra. Mikor elindul mosolyogjunk rá. Visszahozásnál az első két fázisban húzzunk magunk felé annyi szárat, hogy felemelhessük és nagyjából feszes legyen. Hogy ezt meg tudjuk csinálni azzal a kézzel nyúlunk előre a vezetőszáron, amelyik a körzés irányába mutat, vagyis elől van. Harmadik fázis, hogy a kötelet a lovunk fara felé mozdítjuk az elől lévő kezünkkel. Az utolsó fázisban a hátsó kezünkben tartott vezetőszar végével érintsük meg a ló farát, egészen addig, míg nem fordul felénk, konkrétan szembe velünk. Ilyenkor, mikor a helyes reakció jelét mutatja mindig álljunk meg, mosolyogjunk és vegyük le a nyomást lovunkról, hogy tudja jó fele gondolkodik. A feladat végén hívjuk magunkhoz lovunkat és dicsérjük meg egy őszite simogatással. A kör játékban a megállítás egy nagyon fontos elem, mert ezzel gyakoroltatjuk azt, hogy lovunk bármikor képes legyen kikapcsolni a farát. A következőként történik: a far kitér, miközben lovunk megáll és szembe fordul velünk. Lovunk ezzel lelkileg, érzelmileg és fizikailag is könnyebben kontrolálhatóvá válik.

2.3.3.1.6. játék: Oldalazós

A játék segít megtanítani lovunknak, hogy egyformán könnyedén tudjon jobbra és balra oldalra lépni. Ehhez a lovon két részre kell figyelniünk az elejére, vagyis a fejére és a nyakára, valamint a hátuljára, azaz a farára. Hogy elindítsuk az oldalazást először a hajtós játékot kell használnunk a lovunk elején, majd a hátulján, aztán felváltva, addig míg el nem lép. Kezünkből annyi szárat engedjünk, hogy a ló képes legyen ellépni oldalra. Figyeljünk arra, hogy ne engedjünk ki sok szárat, mert lovunk elfordulhat és esetleg meg is rúghat minket. Miben segít a hatodik játék? A lebegési fázis növelésében, az ugrás váltás kifejlesztésében. Fontos, hogy korrekten és nagyon lassan kezdjük a feladatot. Érdemes eleinte, amíg lovunk meg nem tanulja, a lovarda falát segítségül használni, hogy megakadályozzuk a túl sok előre haladó mozgást.

2.3.3.1.7. játék: Rés

A lovak ösztönösen félnek a szűk helyektől, van amelyik lovon jobban látszik van amelyiken kevésbé. A játék az imént említett félelmüket hivatott megszüntetni. Nyugodtan és aggodalom nélkül lesz képes lovunk áthaladni a szűk helyeken. Kezdjük egy kellően nagy réssel, ez lehet több méter is akár. Például áthaladhat akadály, fal vagy hordó között is, itt először a résnek a másik oldala mi magunk legyünk. Ami még segíthet, hogy elfelé lépünk a lovunktól az áthaladás előtt, miután átment mögötte zárjuk a rést közeledéssel. A távolodásunk bővíti a rést és segít lovunknak az irányunkba haladni. Első fázis lovuk orrát a rés irányába vezessük, majd emeljük fel a szárunk végét, ha kell pörgessük meg néhányszor. Negyedik fázisként a mar mögött érintsük meg a lovunkat a vezetősár végével. Aztán álljunk meg, kezdjük előről. Mikor lovunk előre lép, a rés felé, akkor kell abba hagynunk. Engedjük el magunk, vegyük el a nyomást és mosolyogjunk, mert ügyes volt. Kis idővel képes lesz megállás nélkül áthaladni a résen. Mikor áthalad a résen hagyjuk kicsúszni kezünkből a szárat, érezze lovunk az engedést, hogy ott nincs rajta nyomás. Ez azért fontos, hogy véletlenül se alakuljon ki benne egy kellemetlen érzés. Mikor teljes bizalommal halad át szűkíthetjük a rést, fokozatosan kisebbre, végül elérve a lószállító réseinek szélességét. Maga a játék kifejezetten alkalmazható lószállítóba, startboxba, lószállítóba, lószárítóba való bevezetéshez, sőt kézen ugratáshoz. A klausztrofóbia enyhítésével könnyebben elfogja fogadni lovunk a hevedert is.

(Internet 9)

Ez lett volna a hétjáték mely mára már világhírű és egyre több lovas ember használja.

„Jó lovasnak lenni egy életre szól, és jobb emberré tesz.” (Pat Parelli)

3. Anyag és módszertan

Dolgozatomban leírtakhoz az internetről, valamint könyvekből gyűjtöttem információt. Valamint helyszíni megfigyelést is alkalmaztam az elkészítéshez.

Kisebb kutatási céllal készítettem interjút magyar, természetes lókiképzésben jártas emberekkel. Interjú alanyaim között megtalálható Tászler Melinda, aki a szabadidomítás egyik nagy képviselője itt Magyarországon. Számos helyre hívták már bemutatót, kurzust tartani. Valamint Jelenics Merci, aki a magyar FSZK tagja, aki a természetes lókiképzésben jártas. Illetve Sárvári Evelinnel, akinek a munkáját személyesen is volt szerencsém látni, ő maga pedig az akadémista módszert alkalmazza.

Jó magam is nyertem már betekintést a természetes lókiképzésbe, elsősorban az akadémista szemléletbe, de a szabadidomítást is próbáltam már, így saját tapasztalataimmal is kibővítettem ezen írásomat.

4. Eredmények

Ahhoz, hogy eredményeim felállítsam először az interjúkat szeretném bemutatni önöknek.

Melinda 2007 őszén kezdett el ismerkedni autodidakta módon a szabadidomítás alapjaival. Eközben Merci 14 éve foglalkozik a natural horsemanshippe; míg Evelin csak visszaigazolásként használja a szabadidomítást, hogy ellenőrizze a szerszámban való munka minőségét és megnézzze a ló mennyire értette meg a feladatot, valamint mennyire tudja magától kivitelezni.

Mint azt már említettem mind a hárman más fajta módszert képviselnek, de közben a szabadidomítás mind hármuknál megjelenik. Melinda kimondottan senkit sem követ, minden módszerben talál olyat, amit bele tud illeszteni saját munkájába. Mercit kezdetben a Parelli módszer érdekelte, később azonban ráébredt, hogy a lovakkal való kommunikációt, a lószerű bánásmódot nem érdemes módszerek szerint kategorizálni. Ezzel szemben Evelinre a legnagyobb hatást az akadémista szemlélet, a földi munka tette. És az, ha nagyon precíz a kivitelezés, az állítás hajlítási és mozgáskultúra kialakításában.

A következő kérdéssel mind a hárman egyetértettek, miszerint mindenki képes a szabadidomítás elsajátítására. Merci ehhez az alábbiakat fűzte hozzá: „amennyiben szellemileg érett mind a ló mind az ember, az elvek megértése miatt.”. Melinda így fejtette ki válaszáat: „ember részről természetesen a természetből adódó adottságok, az érzés megléte az eredményekben és a tanulás idejében megosztóbb, de egy alapszint elsajátítására bárki képes lehet. A kérdés inkább a talajról való idomítás felé érdeklődés igényének a megléte.”. Evelin pedig ezeket a szavakat fűzte válasza mellé: „az utak azok mindig eltérők, sok út létezik. Igazából azt javaslom, mindenki találja meg a számára legmegfelelőbb kiképzési módszert.”.

A földimunka fontosságáról egyöntetűen az a válasz született, hogy elengedhetetlen. Nézzük meg hogyan fogalmaztak csodás és fontos gondolatokat külön-külön.

Melinda: „Az összhang ló-ember közt itt kezdődik. Nem mellesleg, ha egy ló földről nem kezelhető, legalább alapszinten akkor, ha beteg, az állatorvos sem tudja kezelni, aminek a ló látja kárát.”

Merci: „Lószerű. A ménes is földről tereli egymást és működik együtt. Ezen túlmenően a problémákat biztonságosabban és gyorsabban ki lehet küszöbölni, a tanultakat átültetni nyeregbe. A földről megfelelően képzett ló belovaglása simulékonyabb.”

Evelin: „A földi munkával a lovaknak az együttműködését, mentális képét, mentális képességeit tudjuk fejleszteni, és a testi test tudatukat, a koordinációjukat. Amit a ló lentől megtanult, utána nyeregből is könnyebben fogja tudni kivitelezni. Kicsit eltér, amikor átképzésről beszélünk és nem kiképzésről a különbség az az, hogy amíg kiképzünk csikókat, addig az egy egyszerű vonalvezetés, mert csak az jelenik meg a lóban, amikor átképzünk lovakat, akkor már van egy berögzült képük, rossz élmények.”

Rákérdeztem, hogyan kezdenek el dolgozni egy fiatal, még nyers lóval. Melinda elsődleges megközelítése az ember közelségének, érintésének megszoktatása és a közvetlen nyomásra engedések megtanítása. De úgy véli minden csikó más és más, így „sablon foglalkozás” nincs, az adott csikóhoz kell igazítani a céljainkat. Merci is hasonló képpen gondolkodott a témáról. Alapvetően a csikó születésétől történő külsőingerekre való érzéketlenítést tartja létfontosságúnak, mert ameddig fenntartása van az ember jelenlétével, érintésével, addig nehéz elkezdeni a munkát a lóval. Az érzéketlenítésben is megtalálhatóak a lovak alapvető kommunikációs elemei, jegyezte meg Merci, például a nyomásra való engedés, ami majd alapkőve lesz a lóval való bármilyen munkának. Evelin megközelítése sem áll távol a többiekétől. Először hagyja, hogy a csikó kezdjen el érdeklődni felé, barátkozni vele, de közben nagyon fontosnak tartja, hogy körülötte kijelölje a határokat, ahova nem mehet be a ló

és ezt tiszteletben kell tartania. Tehát a kölcsönös tisztelet kialakítását tartja elsődlegesen fontosnak.

Ezután kérdeztem őket mivel kezdik egy ló átképzését, hogyan állnak hozzá. Melinda egy ilyen lóval már felszereléssel (kötéllal, kötőfékkal, pálcával), idomító tartásban, talajról kezdi el, a hozzászoktatásnak (itt megjegyezte: „helytelenül érzéktelenítésnek”) nevezett fázissal, mikor felmérte a ló mennyire tart az embertől, a mozdulataitól, a használat eszközeitől, akkor ennek fényében építi fel a foglalkozás. Ebben egyetértenek Mercivel, aki szintén földről, szabadon felméri a ló finomságát, mozgathatóságát vagy tompaságát (a nyomásokra való reagálását), temperamentumát, egyszóval ismerkedik. „A szabadon engedett ló a legőszintébb az emberrel.” írta a válaszában. Fordított pszichológiás módszereket alkalmazva neki is a végcélja a ló meggyőzése, arról, hogy az emberrel jó együtt lenni. Evelin itt is ugyan csak a határok felállításával kezd, persze ez sok esetben attól is függ, hogy a ló milyen beállítottságú. „Van olyan ló amelyik elmenekülne és olyan is, amelyik inkább átmenne az emberen, ha átképzésről van szó.” Evelin ezért mondja, hogy mind a két esetben az arany középut, a köz, a közös határok elsajátítása, hogy tiszteletben tartsa őt, az embert, de egyúttal ő is tiszteletben tartja a lovat. Hogyan, hát úgy, hogy a pálcával és az eszközökkel milyen szándékot képvisel, milyen a gondolat ahhoz, amikor ő azokat használja. Rendkívül fontosnak tartja, hogy feltétel nélkül kell engednie a nyomásnak, ő ezt a tarkó engedésével ellenőrzi.

Érdekelt, hogy az átképezett lovaknál tapasztalható-e teljesítménybeli változás. Válaszaikat összegezve igen, mind a három módszer (szabadidomítás, natural horsemanship, akadémista szemlélet) pozitív irányban változtat a lovak teljesítményén, összeszedettséget, munkakedvet, hozzáállásbeli változást tapasztaltak.

Ha már változásoknál tartottam rá kérdeztem a szintén csak átképezett lovak közérzetére esetleg itt is tapasztaltak-e változást. És épp, ahogy abban reménykedtem, az előzőhöz hasonlóan pozitív változásokkal találkoztak, például kiegyensúlyozottsággal.

Ezek után a betegségek gyakoriságára, elkapására is rá mertem kérdezni, abban mind egyet értettek, hogy ez nem függ össze magával a módszerrel. Merci jegyezte meg a következőket: „Alapvetően nem, egy vírus nem válogat. Másfelől egy kiegyensúlyozottabb lónál a kevesebb stresszhelyzet miatt, vagy a stresszhelyzetek korrekt kezelése miatt kevesebb a kólika. Egy kontrollálható lónál pedig elkerülhetőek a különböző balesetek. Ennek ellenére semelyik horsemanship elveket követő lótartónak nem szabadna rosszul éreznie magát, vagy a munkájában keresni a hibát, ha a lova megbetegszik vagy lesérül. Nekem is volt már millióféle

betegsége, sérülése a lovaimnak a 14 év alatt, mióta megismerkedtem a szabadidomítással. Rengeteg minden függ a ló tartási körülményeitől, az edzésektől, a ló genetikájától.”

Következő kérdésemmel azt szerettem volna megvizsgálni, hogy a szabadidomításban idomított, edzett lovak sérüléseinek arány kisebb-e, mint a régi elvek alapján képzett, edzett lovaké. Merci és Evelin is úgy vélekedett, hogy ilyet nem állíthatunk, hiszen itt több mindenről van szó, ismételten. Melinda véleménye nem sokban, de eltért: „Gondolatkísérletben így kell/ene legyen, hisz egy mentálisan kiegyensúlyozott lélek jobban használja-rehabilitálja a testét, mint egy feszengő és stresszes.”

Arra, hogy beépíthető-e a szabadidomítás a sportlovak edzésébe, szintén egyöntetű választ kaptam, igen. Sőt Merci hívta fel figyelmemet, hogy már sok helyen a földimunka be van építve, például olimpikonok finomítják zablamentelességre lovaikat.

Ezzel kapcsolatban érdekelt véleményük, ők miként valósítanák ezt meg, mit ajánlanának a versenysportolóknak. Lássuk miket válaszoltak.

Melinda: „A sportlovak képzésébe a mentális munka a fizikai felkészítést ki kell/ene egészítse.

Színesítőképp, összhang építésként és életszerű alapengedelmességgel is részt kellene vegyen a talajról való felszereléses munka az edzéstervben, ha a konkrét szabadon való munka nem is. Volt is konkrétan példa arra, hogy a verseny előtti, szabadidomító foglalkozáskor teljesen véletlenül pont a szűk helyeken –két szűkre állított kitörő közt – való átmenést kértünk a lótól. A versenyen pedig pont úgy nyert a lovas, hogy az utolsó ugrásra egy szűk helyen vette rövidebbre a kanyart és így lett első.”

Merci: „Mint bármely ló képzésébe. Itt leginkább a versenylovakok edukálására kellene kihegyezni a képzést, a lovak kommunikációjának, jelzéseinek felismerését, igényeinek jobb kielégítését, kezdve a tartástechnológiával. A ló az ló, nem ők igényelnek edukálást a lószerű kommunikációban, hanem a lóval foglalkozó személyek, akik, mint egy jelnyelven túl ösztönöket, miérteket kellene megértsenek, elsajátítsanak.”

Evelin: „Csak úgy, hogy előtte megfelelő földi munka, szerszámokkal és jól előkészítve.”

Felmerült bennem a kérdés, hogy minden lónál alkalmazható ez a képzés. Ismét közös egyetértésre jutottak interjú alanyaim, miszerint természetesen, hisz ez a ló nyelve. Itt kiragadnám Evelin válaszát, akiről már említettem, hogy nem kifejezetten szabadidomító. „Annyi, hogy azt a szabadon való foglalkozást megelőzze a szerszámokkal való munka. Minden lónál különböző, hogy mennyi idő és milyen típusú tréningre van szüksége.”

Rákérdeztem sérüléseik arányára, éppen annyi sérülésük van, mint egy normál lovas embernek, ha szabad ezt így megfogalmaznom.

Ebből következett a következő kérdésem, hogy a szabadidomítás veszélyesebb-e, mint más módszerek. Melinda és Evelin szerint épp annyi veszélyt tartalmaz, mint más módszerek. Ezzel egyezett Merci válasza is annyi különbséggel, hogy megemlítette gyakorta foglalkoznak igen komoly viselkedési problémákkal küzdő lovakkal, melyek azért nagyobb veszéllyel vannak az emberre.

Kitértem tanítványaikra is, volt-e olyannal dolguk, aki először félt a lovaktól, nem bízott lovában, természetesen mind hármuknak volt ilyen tapasztalata.

Ezután egyből megkérdeztem sikerült-e vissza nyerni bizalmát, legyőzni félelmét a szabadidomítással. Többségében igen válasz érkezett, de mindegyiküknek volt ellenkező esete is.

Ugyan ezt a két kérdést tettem fel a lovakra átfordítva. Melinda és Merci is igennel válaszoltak, elmondták, hogy gyakorlatilag erre fejlesztették ki a módszert. Evelin más véleményen volt ezzel kapcsolatban. A következőt fogalmazta meg: Én nem a szabadidomításban hiszek, hanem a megfelelő kommunikációban, ezt többféleképpen, többféle módszerrel is meglehet ismerni, tanulni és kivitelezni.

Utolsó előtti kérdésem arra irányult megállná-e a helyét terápiaként a szabadidomítás mind embernél, mind lónál. Megint csak egyhangú igen lett a válasz. Melinda így fogalmazott: „Sőt, ez a leghasznosabb oldala. A ló remek tükröt tart az embernek, és ebből tud építkezni az ember, persze a megfelelő önkritikával és igénnyel.”. Merci a következőket írta le: „Ez alapvető ismérve a természetes lóképzésnek. Gyermekeknek kifejezetten kiváló a földmunka rengetegféle viselkedési zavarnál, autizmusnál. Felnőtteknél is alkalmazható a legtöbb mentális eredetű problémánál, depressziónál, szenvedélybetegségnél. Mivel a földről történő munkát biztonságosabban elsajátítják, mint a lovaglást és a lóra ülés félelmével sem kell számolni, így bárki számára könnyebben elérhető terápiás vagy fejlesztő módszer.”.

Végül az interjúmat azzal a kérdéssel zártam, hogy ez a szemlélet, módszer az egyik legjobb a lónak és az embernek is. Eltérő válaszokat kaptam, hiszen mint ezt többször is említettem nem mind a szabadidomítást alkalmazzák. Melinda a következőket fogalmazta meg: „Teljes mértékben. És reméljük, egyre többen fogják meglátni a beépíthetőségét más szakágakba, lovas foglalkozásokba.”. Merci erről így nyilatkozott: „A lónak azért könnyebb, mivel a saját nyelve szerinti jegyekkel, eszközökkel igyekszünk kommunikálni velük, az embernek ezért könnyebb, mert gyorsabban felméri és megérti az adott helyzetet, problémát és ezáltal gördülékenyebb lehet a megoldás. Az embernek azért nem feltétlenül a legkönnyebb, mert rengeteg rutin és tanulást igényel, így az ember számára ez egy lassabb, alázatot igénylő folyamat.” Fontos megemlítenem, hogy Merci a natural horsemanship vagyis természetes

lókiképzés jegyében fogalmazta meg válaszait. Evelin válasza a következőt válaszolta, röviden és tömören: „Nem feltétlenül”.

Az interjúmból láthatják, hogy nem feltétlen egy módszer a tökéletes, valamint a mondás a lókiképzésben is állja helyét, miszerint semmi sem fehér vagy fekete. Arra következtettem, miközben ezen dolgozatomat írtam, hogy mindenkinek egy kis saját módszert kell elsajátítania a saját lovához. Természetesen kiindulási alapnak nézzünk szerte a világban, kutassunk a módszerek között, mi az, ami megfog és mit csinálnánk másként. Soha ne elégedjünk meg azzal, amit más mond, mindig győződjünk meg mi magunk róla. Nincs két egyforma ember, nincs két egyforma ló, akkor mégis, hogy lehetne egyetlen egy tökéletes kiképzési módszer. A lovaglás művészet léteznek alapvető szabályok, de figyeljünk oda, hogy azok ne zárjanak be minket.

5. Összegzés

Dolgozatom először kitér magára a szabadidomításra. Átfogóan ír a módszer lényegéről, beszámol a technikájáról. Tanácsokat ad azok számára, akik ismerkedni kívánnak a szabadidomítással. Megtudhatjuk, hogyan irányítsuk lovunkat a testbeszédünkkel. Ismeretterjesztő jelleggel röviden bemutatam a világhírű szabadidomítókat és módszerüket. Hogyan lettek ló „suttogók”, valamint miről is váltak világhírűvé.

Kutatás céljából interjút készítettem három hazai lovas emberrel, mindhármuk másfajta technikát alkalmaz, így vizsgálatom arra terjedt ki, mik a különbségek, ezek mennyire nagyok, illetve, mik a közös pontok. Végeredményben kijelenthetem, hogy a kontraszt nem olyan erős, mint amire számítottam, sok esetben egészen apró dolgok térnek el. Ezzel szerettem volna arra rávilágítani, hogy érdemes egymástól tanulunk és nem csak egy módszert alkalmazunk. Vegyük ki a jó elemeket, rakjuk össze, adjuk hozzá magunkat és a lovunkat, így alkossuk meg a saját, egyedi kiképzési módszerünket. Ezzel biztosítva azt, hogy lovunk mentálisan, fizikailag és lelkileg is egészséges maradjon.

6. Irodalmijegyzék

6.1 Könyvek:

1. Michael Peace és Lesley Baley: A lovak nyelvén JLX kiadó, 2003
2. Monty Roberts: Lovak és emberek Bia-Horse Kft., 2013
3. Jo Bird: A természetes lótarás Miként nevelhetünk egészséges, optimális teljesítményre képes állatot? Gabo Könyvkiadó és Keresk.Kft., 2010
4. Philippe Karl: Lókiképzés Nézetkülönbségek Mezőgazda Kiadó, 2011
5. Monty Roberts: Az igazi sutogó Bia-Horse Kft., 2014

6.2 Internetes források:

Internet 1: Hippodrom és lovarda 2018 3. évfolyam, 3.szám: Kószó Dániel, Hamza Viktória
https://adt.arcanum.com/hu/view/HippodromEsLovarda_2018/?query=szabadidom%C3%ADt%C3%A1s&pg=189

Internet 2: Bar!kád 4. évfolyam 37. 2012. szeptember 13.: Hamza Viktória
https://adt.arcanum.com/hu/view/Barikad_2012_3/?query=szabadidom%C3%ADt%C3%A1s&pg=495

Internet 3: https://patas.hu/?page_id=140

Internet 4: <https://www.fei.org/stories/lifestyle/my-equestrian-life/meeting-horse-whisperer-jean-francois-pignon>

Internet 5: https://mersz.hu/?dokazonosito=m845aaaiii_229

Internet 6: <https://boutique.jfpignon.com/biographie/>

Internet 7: <https://horsemanship-journal.com/articles/master-class-pat-parelli>

Internet 8: https://szabadidomitas256.blog.hu/2015/03/04/a_szabadidomitas

Internet 9: <https://csak-lovasok.webnode.hu/products/pat-parelli-modszer/>

Internet 10: <https://www.maestoso.hu/hu/eletfilozofia.html>

6.3 Interjúk:

Tászler Melinda

Jelenics Merczi

Sárvári Evelin

1. Hány éve foglalkozol a szabadidomítással?

2007 őszén kezdtem el ismerkedni autodidakta módon a szabadidomítás alapjaival.

14 éve foglalkozok natural horsemanshippe.

Időnként visszaigazolásként, hogy a szerszámban való munka minőségét ellenőrizze, hogy a ló megértette és kivitelezni tudja önmagától a feladatokat.

2. Elsősorban, kiknek a módszerei alapján dolgozol?

Kimondott, szemzős követője senkinek nem vagyok. Minden szakember módszerében találok olyat, amit a saját életembe és munkámba beilleszthető, jó ötletet ad.

Kezdetben Pat Parelli érdekelt, később az ember ráébred, hogy magát a lovakkal való kommunikációt, a lószertű bánásmódot nem érdemes módszerek szerint kategorizálni.

A legnagyobb hatást az akadémista szemlélet, a földi munka tette rám. És ha nagyon precíz a kivitelezés az állítás hajlítás és mozgáskultúra kialakításában.

3. Bárki képes lehet a szabadidomítás elsajátítására?

Mind ember, mind ló részéről egyaránt igen. Ember részről természetesen a természetből adódó adottságok, az érzés megléte az eredményekben és a tanulás idejében megosztóbb, de egy alapszint elsajátítására bárki képes. A kérdés inkább a talajról való idomítás felé érdeklődés igényének a megléte.

Fontos lenne a szabadidomítás fogalmát tisztázni, mivel ez egy külföldön nem használatos kifejezés, így gyakran félreértéseket szül. Hazánkban a szabadidomítás leginkább a látványos lovasbemutatókat takarja, ahol a ló nyakmadzaggal vágtat és ágaskodik. Ezek megtaníthatók a natural horsemanship, vagyis a természetes lókiképzés nélkül is! A továbbiakban a natural horsemanshippe teszem egyenlővé a szabadidomítás kérdését a kérdéssorban.

A válasz: Igen, amennyiben szellemileg érett. Az elvek megértése miatt.

Abszolút úgy gondolom, hogy igen az utak azok mindig eltérők sok út létezik. Igazából azt tudom javasolni mindenki találja meg a számára legmegfelelőbb kiképzési módszert.

4. Miért elengedhetetlen a földi munka (minden korban) a lovaknál?

Az összhang ló-ember közt itt kezdődik. Nem mellesleg, ha egy ló földről nem kezelhető, legalább alapszinten akkor, ha beteg, az állatorvos sem tudja kezelni, aminek a ló látja kárát.

Lószertű. A ménes is földről tereli egymást és működik együtt. Ezen túlmenően a problémákat biztonságosabban és gyorsabban ki lehet küszöbölni, a tanultakat átültetni nyeregbe. A földről megfelelően képzett ló belovaglása simulékonyabb.

A földi munkával a lovaknak az együttműködését, mentális képét, mentális képességeit tudjuk fejleszteni, és a testi test tudatukat, a koordinációjukat. Amit a ló lentről megtanult, utána nyeregből is könnyebben fogja tudni kivitelezni. Kicsit eltér, amikor átképzésről beszélünk és nem kiképzésről a különbség az az, hogy amíg kiképzünk csikókat, addig az egy egyszerű vonalvezetés, mert csak az jelenik meg a lóban, amikor át képzünk lovakat, akkor már van egy berögzült képük, rossz élmények.

5. Egy nyers lóval, csikóval mik az első lépések, hogyan kezdted az idomítást?

Elsőként az ember közelségének, érintésének megszoktatása és a közvetlen nyomásra engedések megtanítása a cél. De minden csikó más és más, így sablon foglalkozás nincs, csikóhoz kell alakítani a célokat.

A csikót jó esetben a ménes szociálisan neveli. Alapvetően a csikót születésétől külön. Ingerekre (érintés pl) való érzéketlenítése elengedhetetlen. Az ártalmatlan ingerekre, behatásokra közömbösítjük a csikót, mert, amíg a csikónak fenntartása van az ember jelenlétére, érintésére, addig nehéz elindulni. Az érzéketlenítést is átjárja a lovak alapvető kommunikációs eleme a nyomásra való engedés, ami később alapköve a lóval való bármely munkának.

Az első az az, hogy hagyom, hogy ő kezdjen el érdeklődni is barátkozni velem, de nagyon fontosnak tartom, hogy körülöttem a határokat kijelölöm, ahova nem jöhet be és ezt tiszteletben kell tartania, tehát a tisztelet, a kölcsönös tisztelet kialakítása elsődlegesen fontos, ide tartozik a a szándék, amit mondjuk egy pálcával vagy az eszközökkel tesz.

6. Mik az első lépések egy már belovagolt, más módszerrel képzett ló átidentifikálásában?

Már idősebb, tapasztalt lóval, felszereléssel (kötél, kötőfék, pálca) identifikáló tartásban, talajról kezdünk a hozzászoktatás (helytelenül érzéketlenítésnek) nevezett fázissal, mikor felmérjük a ló mennyire tart az embertől, a mozdulatokról, a használat eszközöktől és ennek fényében épül fel a foglalkozás.

Földről szabadon felmérni a ló mozgathatóságát, finomságát, avagy tompaságát (nyomásokra való reagálás), temperamentumát stb. A szabadon engedett ló a legbiztosabb az emberrel. Fordított pszichológiai módszerekkel a végül a lónak a meggyőződése: az emberrel jó lenni.

Az első és legfontosabb itt is a határok meghúzása, attól is függ sok esetben, hogy a ló milyen beállítottságú, ezt lesarkítva, így tudom elmondani van olyan ló, amelyik inkább elmenekülne, meg van olyan ló, amelyik inkább átmenne az emberen, hogyha mondjuk átképzésről van szó. Mind a két esetben az arany Középut, a Köz, a közös határok elsajátítása, hogy tartson tiszteletben engem, de egyúttal én is tiszteletben tartom őt, meghozzá úgy, hogy a pálcával és az eszközökkel milyen szándékot képviseltek, milyen a gondolatom ahhoz, amikor azokat használom és rendkívül fontosnak tartom, hogy feltétel nélkül engednie kell a nyomásnak, ezt én a tarkó engedésével nyugtázom és ellenőrzöm minden esetben.

7. Teljesítménybeli változást vettél-e észre az átképezett lovaknál?

A talajról való munka összhang építő mivolta, illetve a sok lépésben való gimnasztikával az egyik ugrólónál a vágtamunka minőségét (Összeszedettebb és lerövidíthetőbb lett) tapasztalta a lovasa.

Munkakedv, simulékonyság a kérésekre. A felesleges túlmozgások megszűnnek egy korábban idegeskedő, biztonságot nem találó lónál, amik elősegítik a jobb teljesítményt. Tompa ló finomításánál jobb kondíció elérése felesleges viták nélkül. Mivel a lónál a földi munka, az állítás hajlítás és az oldal járások elsajátítása plussz, amit alap szintnek ítélek meg, ez képes annyira kioldani a blokkokat a ló testében és hozzáállásában, amivel tényleg érdemi változásokat lehet előidézni, minden téren a felhasználása során. Felhasználás alatt a ló testének, erejének és mozdulatainak kihasználását értem.

8. Az átképezett lovakon megfigyelhető-e közérzeti változás?

Nem is átképzésről beszélnek, hanem egy kiegészítő foglalkozásról, ami a lovas hozzáállását is formálja, kökemény visszajelzést kap a lovával való kapcsolatáról és ezt kellő önkritikával előnyére is tudja fordítani, és eszerint összeállítani a foglalkozásokat. Így a ló is mentálisan is kiegyensúlyozottabb lesz, hisz nem csak a cél lesz fontos, hanem a ló lelki szükségletei is.

Igen, kiegyensúlyozottabbság.

Abszolút igen

9. Tapasztalataid alapján a szabadidomított lovak kevesebb eséllyel kapnak el betegségeket?

Állatorvosi statisztika nem áll rendelkezésemre erről, illetve az élsportban tapasztalható terhelésben sincs adatom.

Alapvetően nem, egy vírus nem válogat. Másfelől egy kiegyensúlyozottabb lónál a kevesebb stresszhelyzet miatt, vagy a stresszhelyzetek korrekt kezelése miatt kevesebb a kólika. Egy kontrollálható lónál pedig elkerülhetőek különböző balesetek. Ennek ellenére semelyik horsemanship elveket követő lótartónak nem szabadna rosszul éreznie magát, vagy a munkájában keresni a hibát, ha a lova megbetegszik vagy leszérül. Nekem is volt már millióféle betegsége, sérülése a lovaimnak a 14 év alatt, mióta megismerkedtem a szabadidomítással. Rengeteg minden függ a ló tartási körülményeitől, az edzésektől, a ló genetikájától.

Szerintem a testi, lelki, mentális egészség az minden lóra vonatkozik, nem feltétlen szabnám egy módszerhez. Én nagyon sok olyan „szabadidomítást” használó embereket ismerek, akiknél a lovak nincsenek túl jó állapotban vagy testileg, vagy mentálisan. Tehát szerintem nem függ össze.

10. Állíthatjuk-e azt, hogy a szabadidomított lovaknál a sérülések aránya jóval kisebb, mint a más módszerekkel edzett lovaknál?

Általában hobbisták, magán lótartók 'művelik ezt' az irányvonalat, itt így a nagy, magas szintű terhelés, nem szerepel a ló életében. Ám gondolat kíséretben így kell/ene legyen, hisz egy mentálisan kiegyensúlyozott lélek jobban használja-rehabilitálja a testét, mint egy feszengő és stresszes.

Nem állítható.

Szerintem más típusú problémák vannak, de vannak problémák. Ezért nem lehet egy képzést vagy lovakkal való foglalkozást egy oldalról megközelíteni.

11. Szerinted a szabadidomítás beépíthető a sportlovak képzésébe, edzésébe?

Teljes mértékben.

Már be van építve, olimpikonok, bajnokok minden szakágban képeznek földről lovakat, finomítják zablamentességre a lovaikat.

Szerintem beépíthető, de csak úgy, hogy előtte megfelelő földi munka szerszámokkal és jól előkészítve.

12. Ha igen, hogyan lehetne ezt megvalósítani?

A sportlovak képzésébe a mentális munka a fizikai felkészítést ki kell/ene egészítse. Színesítőképp, összhang építésként és életszerű alapengedelmességgel is részt kellene vegyen a talajról való felszereléses munka az edzéstervben, ha a konkrét szabadon való munka nem is. Volt is konkrétan példa arra, hogy a verseny előtti, szabadidomító foglalkozáskor teljesen véletlenül pont a szűk helyeken – két szűkre állított kitörők közt – való átmenést kértünk a lótól. A versenyen pedig pont úgy nyert a lovas, hogy az utolsó ugrásra egy szűk helyen vette rövidebbre a kanyart és így lett első.

Mint bármely ló képzésébe. Itt leginkább a versenylovakok edukálására kellene kihegyezni a képzést, a lovak kommunikációjának, jelzéseinek felismerését, igényeinek jobb kielégítését kezdve a tartástechnológiával. A ló az ló, nem ők igényelnek edukálást a lószerű kommunikációban, hanem a lóval foglalkozó személyek, akik, mint egy jelnyelven túl ösztönöket, miérteket kellene megértsenek, elsajátítsanak.

Csak úgy, hogy előtte megfelelő földi munka szerszámokkal és jól előkészítve.

13. Találkoztál-e olyan lóval, akinél nem lehetett alkalmazni a szabadidomítást vagy minden lónál alkalmazható?

Minden lónál alkalmazható, hisz 'lónyelven' vagyis ahhoz hasonlóan kommunikálunk vele. Ám ló és ló közt különbség van, az előéletől-mentalitástól-testi adottságtól függően, meddig lehet eljutni. Az alap felszerelése talajmunkát azonban minden lónak KELLene tudnia az emberrel való zökkenőmentes együttélés érdekében. A többi már elmélyülés a haladóbb szabadidomításban.

A ló az ló, a saját kommunikációs eszközeit és elveiket használjuk fel. Abban az egy esetben van nehezebb dolga az embernek, ha a született csikó nem szocializálódott a ménes, vagy legalább az anyja által. Az ilyen lovak nem az ember, hanem egy másik ló, lóközösség lesz a tanítója.

Szerintem minden lónál alkalmazható annyi, hogy azt a szabadon való foglalkozást megelőzőleg a szerszámokkal dolgozzunk a lóval. Minden lónál különböző, hogy mennyi idő és milyen típusú tréningre van szüksége.

14. Te, mint ember, mint lovas, hogy állsz a sérülések mennyiségével, gyakoriságával?

Egy szabadidomító munka közbeni balesetem volt, de abba majdnem belehaltam.

Ezen felül 3 esésem volt. 2 show elem közben, egy pedig edzésen.

Változó, nagyon fontos az adott ló képességeinek, kondíciójának felismerése. Azonos munka és terhelés mellett, azonos tartástechnológiával is mindig lesznek érzékenyebb, rosszabb genetikájú lovak, korábbi sérüléseik pedig mindig gyengíthetik őket.

Már kész állatorvos vagyok a húszon év alatt.

15. Veszélyesebb a szabadidomítás a többi edzési módszernél?

Módszernél nem feltétlen. Egy ló nevelése-tanítása a hagyományos módon is ütközhet elég nagy problémákba.

A természetes lóképzés hordozhat veszélyeket, mivel problémás, akár nagyon komoly viselkedési problémákkal küzdő lovakkal is foglalkoznak a szakemberek.

Nem hiszem, mindig a minőségen múlik, nem a stíluson vagy módszeren

16. Volt-e olyan tanítványod, aki úgy érkezett hozzád, hogy félt a lovaktól? Aki nem bízott már a lovában/ lovakban?

Igen kettőt tudnék most felsorolni, így visszagondolva.

Alapvetően ez kisgyerekekre igaz. Felnőttek saját lovaikhoz szoktak hívni segítségért, és volt nem egy olyan eset, ahol a lovas félt a lovától.

Szerintem mindenki ilyen.

17. Ha igen, sikerült-e legyőznie félelmét vagy a bizalmát visszanyerni a szabadidomítás segítségével?

Az egyiknek igen, a másiktól nincs hírem.

Változó. Volt, hogy igen, volt, hogy a traumák miatt a ló-lovas párosnak az útjuk elválasztása volt a legjobb megoldás.

Igen, szerintem igen, de itt megint csak megelőzi a szerszámmal való földmunka.

18. Volt-e olyan lóval dolgoz, aki félt az emberektől, nem bízott bennük és a szabadidomítással sikerült megbarátkoztatni őt az emberekkel?

Igen, több is. A ménesből felhozott csikók utána jó fogatlovak lettek végül –ezért is érkeztek.

Ez alapvető ismerve a természetes lóképzésnek.

Én nem a szabadidomításban hiszek, hanem a megfelelő kommunikációban, ezt többféleképpen, többféle módszerrel is meg lehet ismerni, tanulni és kivitelezni.

19. Működhetne/ alkalmazható lenne a szabadidomítás terápiaként lovaknál és embereknél egyaránt?

Bizony. Sőt, ez a leghasznosabb oldala. A ló remek tükröt tart az embernek, és ebből tud építkezni az ember, persze a megfelelő önkritikával és igénnyel.

Ez alapvető ismérve a természetes lóképzésnek. Gyermeknek kifejezetten kiváló a földmunka rengetegféle viselkedési zavarnál, autizmusnál. Felnőtteknél is alkalmazható a legtöbb mentális eredetű problémánál, depressziónál, szenvedélybetegségnél. Mivel a földről történő munkát biztonságosabban elsajátítják, mint a lovaglást és a lóra ülés félelmével sem kell számolni, így bárki számára könnyebben elérhető terápiás vagy fejlesztő módszer.

Az is.

20. Egyetérthetünk-e abban, hogy ez a szemlélet, módszer az egyik legjobb a lónak és az embernek is?

Teljes mértékben. És reméljük, egyre többen fogják meglátni a beépíthetőségét más szakágakba, lovas foglalkozásokba.

A lónak azért könnyebb, mivel a saját nyelve szerinti jegyekkel, eszközökkel igyekszünk kommunikálni velük, az embernek azért könnyebb, mert gyorsabban felméri és megérti az adott helyzetet, problémát és ezáltal gördülékenyebb lehet a megoldás. Az embernek azért nem feltétlenül a legkönnyebb, mert rengeteg rutin és tanulást igényel, így az ember számára ez egy lassabb, alázatot igénylő folyamat. Válaszaimat a natural horsemanship, vagyis a természetes lószerű lóképzés jegyében írtam.

Nem feltétlenül.

7. Képjegyzék

1. ábra saját kép

2. ábra <http://nemzetilovasszinhaz.hu/wp-content/uploads/2017/02/lovas-02.jpg>

3. ábra <https://www.myerscough.ac.uk/news/the-horse-whisperer-to-return-to-myerscough-college/>

4. ábra <https://equichannel.cz/clanky/natural-horsemanship/jean-francois-pignon-opravdu-rozumite-svemu-koni>

5. ábra <https://www.aleashop.be/en/parelli/what-is-parelli/>

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

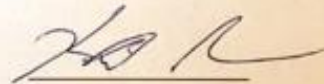
NYILATKOZAT

Jánosi Noémi (név) (hallgató Neptun azonosítója: **(BFBNDI)** konzulenseként nyilatkozom arról, hogy
a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: Keszthely, 2024. április 8.

Dr. Bartos Ádám
egyetemi docens
belső konzulnes

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő alá húzandó.

³ A megfelelő alá húzandó.

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és
eredetiségéről

A hallgató neve:

JANOSI NOEMI

A Hallgató Neptun kódja:

BTBNDI

A dolgozat címe:

LOVAK IDOMITÁSA, KEZELÉSE, SZABADIDOMITÁSA

A megjelenés éve:

2024

A konzulens intézetének neve:

ÉLETTANI ÉS TAKARMÁNYOZÁSTANI INTÉZET

A konzulens tanszékének a neve:

TAKARMÁNYOZÁSTANI ÉS TAKARMÁNYOZÁS-ÉLETTANI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott
záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi
alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen
megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a
záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását
engedélyezem.

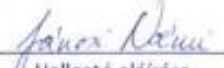
Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás
felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori
szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár-
és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a
megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően

- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után
nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év (2024) hó 27 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.